

Ciril Bergles

Ifrikija

Založba ŠKUC, Ljubljana 1993

Ciril Bergles, rojen leta 1934, je prvo pesniško zbirko objavil petdesetleten in v samozaložbi. Zbirka *Ellis Island* iz leta 1988, ki se motivno navezuje na ameriško izkušnjo, ga je povezala z generacijo mladih (prozaistov): urednik zbirke Aleph – Andrej Blatnik – zbirki na rob dopiše besedilo *Kodeljevo, Amerika*, v katerem ugotavlja, da Berglesa in najmlajšo generacijo družijo melanholija. Ta naj bi zaznamovala tudi naslednjo zbirko, v kateri se pesnik za spremembo poda v Benetke. Leta 1991 pri Cankarjevi založbi izide zbirka z dovolj zgovornim naslovom *Ta dom je večni*. Spremno besedo napiše Tone Pavček. Kot bi se Bergles pokesal svojega ovinka v tradicionalizmu, je letos s Škucovo (!) pomočjo objavil *Ifrikijo* – zbirko, ki se nekoliko sramežljivo zadržano spogleduje s homoerotičnimi motivi.

Zbirka *Ifrikija* je sestavljena iz petih ciklov, osrednji nosi naslov *Deček iz Medine* in v njem se najbolj jasno pokaže, da naklonjenost moža do dečka presega okvire platonske ljubezni. Toda kdor pričakuje mesenih besed, besed gole telesne naslade, naj bo vnaprej posvarjen: Bergles je čisti lirik, njegova pesem ubira nežne, milozveneče strune in se odeva v izbrane metafore. Ljubezen do dečkov v *Ifrikiji* spominja na poduhovljen odnos med pederastom in njegovim gojencem, ali če vzamemo bolj sodoben primer – tako je najbrž Michael Jackson ljubil svoje mlade prijatelje. Pederastijo so Grkom nekateri hudo zamerili in tudi idolu ameriških najstnikov se v ogorčeni javnosti ne piše najbolje. Toda pesniku se ni treba bati: vrtnice, ki vzhajajo v naročjih lepih dečkov, so preveč sublimne, da bi vznemirile kogarkoli. Če kdo, potem je pesnik tisti, ki nas prepriča, da je njegovo čustvo vzvišeno zaradi svoje lepote in otroške nepokvarjenosti. Kot vselej je v poeziji govor o nečem, kar presega vsakdanjo izkušnjo, kar se vzdiguje nad plehkobo sivga poprečja. Hrepenenje po drugem, hrepenenje po Drugem morda, hrepenenje po Drugem, ki ga nekateri še znajo imenovati s pravim imenom (imenom Boga) – to hrepenenje je jedro Berglesove poezije.

Čisto na začetku *Ifrikije* stoji pesem brez naslova, ki se bere kot nekakšen moto zbirke. Pesem nagovarja slehernika, ki je "bolan od slabokrvne samote". Njegovo

bolezen so zakrivili "impotentni moški", "frigidne ženske" in "lastne sanje". Toda za vsako bolezen se najde zdravilo in v tem primeru velja, da se boš moral "vrniti v to sončno divjino". Bergles obuja mit o srečnem otroštvu civilizacije, o zlatem veku, ki je nepreklicno minil in s tem pahnil človeka v strašno osamo izpraznjenega neba. Konec 19. stoletja so številni ljudje na Zahodu verjeli, da so našli rešitev zase in svojo kulturo v poganskih kultih. Oznanjali so, da se je treba vrniti k radoživemu Panu ali k razposajenemu Dionizu. Konec 20. stoletja nam pesnik svetuje isto. Po dokaz, da je to mogoče, se je odpravil v afriške kraje, kjer je sonce tisti bog, ki s svojo močjo napaja sleherno bitje in celo ciprese pripravi do tega, da "sanjajo o razgretih dečkih, nedosegljivih daljavah in cimetu." Pesem *Hammametske ciprese* je ena najlepših ne le v tej zbirki ali Berglesovem opusu, ampak v slovenski liriki sploh. S preprostimi stavki in posebnim besednim redom ustvarja poseben ritem, ki ponazarja "sunkoviti trebušni ples" cipres v vetru. S tem dosega tisto, kar so mojstri ubesedovanja impresij uveljavili za merilo dobre pesmi te vrste: skladnost vsebine in oblike.

Zbirka *Ifrikija* je zasnovana kot zgodba z dramaturškim lokom: cikel *Hammamet* prinaša slike iz afriškega življenja, v katerih se pesnik skriva v ozadje in skuša izrekat zgolj to, kar je lastno stvarim in ljudem, ki jih opazuje. Cikel *Postanek v Monastirju* pomeni obrat k lirskemu subjektu, njegovim občutkom in podoživljanju vidnega. "Vse, kar sem videl," pravi, "se je podaljšalo skozi moj sen." V snu ugleda dečka, sliši njegov glas. Najde ga v osrednjem ciklu z naslovom *Deček iz Medine*. Odeč je ponavljati, da je deček simbol za iskanje nečesa, kar presega človekovo materialno omejenost. V psihološkem smislu je deček lahko celo simbol lastne duše. Tudi v slovenski poeziji bi našli dečke, ki s sanjami kljubujejo prilehnosti, duhovni podhranjenosti odraslih: spomnimo se na primer Zajčevega pošiljalca ptic. Cikel o *Dečku iz Medine* se konča z ločitvijo; a tudi z obljubo o vrnitvi s hladnega Severa. Cikel *Bubaker in njegov pton* je v nasprotju s prejšnjim ciklom zgodba o popolni, večni ljubezni med moškim in kačo (ki je seveda spet simbol zase). V zadnjem, najkrajšem ciklu z naslovom *Matmata* se spet oglasi lirski subjekt, ki tokrat reflektira svoje iskanje drugega, primerja se z Odisejem in ugotavlja, da je bil cilj njegovega hrepenenja "oaza, h kateri stremi duh." Zgodba je končana, do trajne izpolnitve ni prišlo. Sledi le še sklepna pesem, ki dokončno razbije iluzijo o možnosti vrnitve v "sončno divjino", o kateri govori uvodna pesem in ki jo obljublja ime dežele Ifrikije. Ifrikija, dežela, v kateri bi sodobni človek ozdravel, obstaja samo v (pesniški) domišljiji. Mesta Hammamet, Monastir in Medina v Ifrikiji niso čisto taka kot mesta, ki jih na afriškem robu lahko obiše sleherni turist.

Zgodba, ki jo "pripoveduje" zbirka *Ifrikija*, je pomembna, tako pomembna, da je pesnika proti koncu zbirke nekoliko preveč zaposloval njen potek. Umetniški vrhunec, najbolj prepričljive pesmi, ki razodevajo ustvarjalno lahkotnost in zrelost obenem, so zlasti v prvem in tretjem ciklu. Nekatere med njimi so pravi biseri.

Darja Pavlič